

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun.Chișinău, str.Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

4-3577-1196 № 17-07-2020

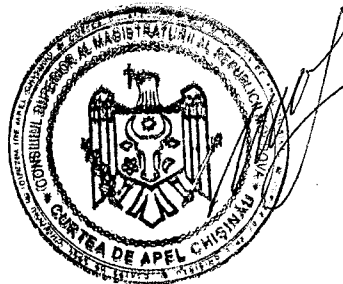
Dosar nr. 3a-195/2020

Curtea Constituțională a RM
str.Alexandru Lăpușneanu nr.28

Prin prezenta, Curtea de Apel Chișinău, vă expediază sesizarea privind excepția de neconstituționalitate la acțiunea lui Lipceanu Valeriu către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrative, recalcularea pensiei, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

Anexe: sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 10 file.
copia încheierii pe 4 file.

Judecător:

Veronica Negru

10:00
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. *1199*
" *21* " *07* 20*20*

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a și lit. g) din Constituție

I – AUTORUL SESIZĂRII

1. Nume – Lipceanu
2. Prenume – Valeriu
- 3.
- 4.
5. Numele și prenumele reprezentantului - Covali Sergiu
6. Ocupația reprezentantului – Avocat
- 7.
- 8.
9. Numele și prenumele reprezentantului - Ipatii Denis
10. Ocupația reprezentantului – Avocat

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Exercitarea controlului constituționalității prevederilor (în partea menționată) la lit. a¹) alin. (2) art. 5 al Legii nr. 156 din 14.10.1998, privind sistemul public de pensii: *”Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt - perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993”*; prin prisma art. 16, 47 din Constituția Republicii Moldova.

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

În perioada de timp 01.08.1973 – 18.11.1996 reclamantul Lipceanu Valeriu a efectuat serviciul militar în Forțele Armate și organele afacerilor interne, fără întrerupere.

Începînd cu data de 18.11.1996 pînă în la data de 20.11.2018 acesta a fost beneficiar de pensie pentru vechime în muncă stabilită în baza prevederilor Legii asigurării cu penii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabineri nr. 1544 din 23.06.1993.

Începînd cu data de 21.11.2018, în urma cererii depuse de către reclamant, în contextul prevederilor art. 11 al Legii nr. 156 din 14.10.1998, privind sistemul public de pensii, acesta a fost transferat la pensia pentru limită în vîrstă în baza Legii nr. 156 din 14.10.1998, totodată pensia a fost calculată pe baza venitului lunar asigurat, valorizat luîndu-se în considerație stagiul de cotizare de 25,7 ani. (doar perioada activată în sectorul civil de după pensionare pe linia forțelor armate și organele afacerilor interne).

Astfel, neluîndu-se spre considerare la calculul pensiei perioada activată de către reclamant în cadrul forțelor armate și organelor afacerilor interne începînd cu 01.08.1973-18.11.1996.

Reeșind din aceste considerente la data de 13.05.2019 a depus la Casa Teritorială de Asigurări Sociale sect. Rîșcani, mun. Chișinău o cerere prin care a solicitat recalcularea pensiei cu includerea în perioada totală a stagiului de cotizare a perioadei de timp 01.08.1973 – 18.11.1996, perioadă în care a activat în cadrul forțelor armate și organelor afacerilor interne.

Prin răspunsurile nr. 4147 din 23.05.2019 emis de CTAS și răspunsul la cererea prealabilă nr. L-1502/19;1541/19 din data de 05.07.2019 pretențiile reclamantului au fost respinse pe motiv că ” nu este posibil de stabilit pensie în condițiile Legii nr. 1544 din 23.06.1993 de care am beneficiat în intervalul de timp 18.11.1996 - 20.11.2018, temei pentru includerea în stagiul de

cotizare a perioadei de activitate realizată în cadrul forțelor armate și organelor afacerilor interne de la 01.08.1973 pînă la 18.11.1996 nu este”.

La data de 19.07.2019 reclamantul a înaintat o acțiune în instanța de judecată.

La data de 18.11.2019 prin Hotărîrea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani acțiunea reclamantului a fost respinsă din motivele prevăzute de lit. a¹) al alin. (2) art. 5 Legii nr. 156 din 14.10.1998, privind sistemul public de pensii: ”Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt - perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993.

La data de 27.11.2019 această hotărîre a fost contestată cu apel la Curtea de Apel Chișinău.

La moment cauza este la etapa de judecare în ordine de apel în cadrul Curții de Apel Chișinău, judecător raportor Veronica Negru dosar nr. 3a-195/20.

IV – EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

În opinia noastră, prevederile (în partea menționată) din lit. a¹) alin. (2) art. 5 al Legii nr. 156 din 14.10.1998, privind sistemul public de pensii: ”Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt - perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 sunt neconstituționale care încalcă grav drepturile fundamentale ale reclamantului Lipceanu Valeriu.

Prin urmare solicităm Onoratei Curți verificarea constituționalității acestei norme prin prisma art. art. 16, 47 din Constituția Republicii Moldova.

LEGISLAȚIE PERTINENTĂ

1. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994, M.O. nr. 1 din 12.08.1994.

Articolul 4

”Drepturile și libertățile omului”

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Articolul 7

”Constituția, Lege Supremă”

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

”Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale”

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 16

”Egalitatea”

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără

deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

2 Legea nr. 121 privind asigurarea egalității, adoptată la 25.05.2012, publicată în M.O. nr. 103 din 29.05.2012, intrată în vigoare la 01.01.2013.

Articolul 1

”Scopul legii și domeniul de aplicare”

(1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Articolul 2

”Noțiuni generale”

”În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații: *discriminare* - orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criteriile presupuse; *discriminare directă* - tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă.”

Articolul 3

”Subiecții domeniului discriminării”

„Subiecți în domeniul discriminării sînt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat.”

Articolul 6

„Interzicerea discriminării”

”Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.”

3 Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

(încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIM din 24 iulie 1997).

Articolul 1

”Obligația de a respecta drepturile omului”

”Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.”

Articolul 14

”Interzicerea discriminării”

”Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

4 Declarația Universală a Drepturilor Omului

(adoptată la 10 decembrie 1948, la New York și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990).

Articolul 1

”Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sînt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de altele în spiritul fraternității.”

Articolul 2

”1. Fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici o deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere, de naștere sau decurgând din orice altă situație. [...]”

Articolul 7

”Toți oamenii sînt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.”

5 Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

(ratificat de Republica Moldova la 28 iulie 1990 prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII).

Articolul 2

„1. Statele părți la prezentul pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice alta opinie, origine națională sau socială, avere, nastere sau intemeiata pe orice alta împrejurare.

2. Statele parti la prezentul pact se angajeaza ca potrivit cu procedura lor constitutionala si cu dispozitiile prezentului pact sa actioneze spre a da posibilitatea adoptarii unor masuri legislative sau a altora, apte pentru traducerea in viata a drepturilor recunoscute in prezentul pact care nu ar fi inca in vigoare.

3. Statele părți la prezentul pact se angajează:

a) să garanteze ca orice persoana ale carei drepturi sau libertati recunoscute in prezentul pact au fost violate va dispune de o cale de recurs efectiva, chiar atunci cind incalcarea a fost comisa de persoane actionind in exercitiul functiilor lor oficiale;

b) să garanteze ca autoritatea competenta, judiciara, administrativa ori legislativa, sau orice alta autoritate competenta potrivit legislatiei statului, va hotari asupra drepturilor persoanei care foloseste calea de recurs, si sa dezvolte posibilitatile de recurs jurisdictional;

c) să garanteze ca autoritatile competente vor da urmare oricarui recurs care a fost recunoscut ca justificat.”

6 Legea nr. 156-XIV din 14.10.1998 privind sistemul de pensii

Articolul 2. Dreptul la pensie

- (1) Dreptul la pensie îl are persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de prezenta lege.
- (2) Dreptul la pensie este imprescriptibil.
- (3) Dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Articolul 5. Stagiul de cotizare

- (1) În sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive.
- (2) Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt:
  - a) perioada de îndeplinire a serviciului militar în termen sau cu termen redus;
  - a¹) perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993;
  - b) perioada de îngrijire a unui copil pînă la vîrsta de 3 ani de către unul din părinți sau de tutore în caz de deces al ambilor părinți;
  - c) perioada în care asiguratul a beneficiat de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, de ajutor de șomaj, de alocație pentru integrare sau reintegrare profesională;
  - d) perioada de îngrijire a unui copil cu dizabilitate severă sub vîrsta de 18 ani de către unul dintre părinți, tutore, curator, pînă la angajarea în funcția de asistent personal;
  - e) perioada de rezidențiat în învățămîntul postuniversitar obligatoriu;
  - f) perioadele de activitate necontributive în funcția de judecător și procuror de pînă la 31 decembrie 2005;
  - g) perioadele în care au fost realizate activitățile specificate la art.50 alin.(1) lit.d) și e) pînă la 1 ianuarie 1999.
- (3) Perioadele asimilate stagiului de cotizare prevăzute la alin.(2) nu pot însuma în total mai mult de 8 ani, cu excepția celor prevăzute la lit.a¹), b), d) și f).

Articolul 6. Calcularea stagiului de cotizare

- (1) Stagiul de cotizare se exprimă în ani.
- (2) Stagiul de cotizare al persoanelor angajate în baza contractului individual de muncă se calculează prin însumarea lunilor pentru care s-au plătit contribuții în mărimile stabilite de legislație și împărțirea acestei sume la 12. Rezultatul obținut se rotunjește pînă la o unitate după virgulă. În cazul în care suma anuală a contribuțiilor achitate este mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară stabilit de legislație, stagiul de cotizare se calculează proporțional sumei achitate.
- (3) Pentru persoanele angajate în sectorul agrar în baza contractului individual de muncă, perioada de activitate cu caracter sezonier se include în stagiul de cotizare, considerîndu-se un an de cotizare, cu condiția ca suma anuală a contribuțiilor să nu fie mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație. În cazul în care suma anuală a contribuțiilor achitate este mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație, stagiul de cotizare se calculează proporțional sumei achitate.
- (4) Pentru celelalte categorii de contribuabili, cuantumul minim al contribuțiilor se stabilește prin legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat.

Articolul 9. Categoriile de pensii

În sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii:

- a) pensie pentru limită de vîrstă;
- b) pensie de dizabilitate;
- c) pensie de urmaș;
- d) pensie specială;

e) pensie anticipată pentru limită de vîrstă.

Articolul 11. Dreptul de opțiune

(1) În cazul în care asiguratul îndeplinește condițiile pentru obținerea mai multor categorii de pensii, el poate opta pentru o singură categorie.

(2) Pensionarului în drept să obțină o altă categorie de pensie i se acordă această pensie de la data depunerii cererii și documentelor necesare.

Articolul 16. Calcularea pensiei pentru limită de vîrstă

(1) Cuantumul pensiei pentru limită de vîrstă se determină conform formulei de calcul din anexa nr.2, reieșind din rata de acumulare de 1,35%, venitul mediu lunar asigurat, valorizat conform prevederilor art. 8, și stagiul de cotizare realizat.

(2) În cazul în care cuantumul pensiei calculate pentru un stagiul de cotizare prevăzut la art. 42 alin. (1) este mai mic decît cuantumul pensiei minime stabilite la art. 12 alin. (1), se acordă pensia minimă respectivă.

(3) În cazul în care pensia calculată în condițiile unui stagiul de cotizare incomplet este sub nivelul pensiei minime, asiguratului i se acordă pensia calculată, care nu poate fi mai mică decît pensia minimă diminuată proporțional stagiului de cotizare realizat.

Articolul 17. Plata pensiei pentru limită de vîrstă

(1) Pensia pentru limită de vîrstă se plătește integral, inclusiv pensionarilor care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat.

(2) Plata pensiei pentru limită de vîrstă persoanelor care se află la întreținerea deplină a statului se efectuează în mărime de 25% din pensia stabilită.

7. Legea 489-XIV din 08.07.199 privind sistemul public de asigurări sociale

Articolul 1. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

asigurări sociale – sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constînd în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație;

Articolul 2. Garantarea și exercitarea dreptului la asigurări sociale

Dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări sociale.

Articolul 3. Principiile organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale

Sistemul public de asigurări sociale (denumit în continuare *sistem public*) se organizează și funcționează avînd ca principii de bază:

a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept;

b) principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public – contribuabili și beneficiari – un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

c) principiul solidarității sociale, inter și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;

d) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

- e) principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;
- f) principiul repartiției, potrivit căruia resursele bugetului asigurărilor sociale de stat se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii;
- g) principiul autonomiei, potrivit căruia sistemul public se administrează de sine stătător, pe baza legii;
- h) principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;
- i) principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Articolul 7. Prestațiile de asigurări sociale

(1) În sistemul public, prestațiile de asigurări sociale reprezintă drepturile în bani sau în natură ce se cuvin persoanelor asigurate, în condițiile legii, corelative contribuțiilor de asigurări sociale.

(2) Prestațiile de asigurări sociale se acordă sub formă de pensii, indemnizații, ajutoare și sub alte forme prevăzute de lege.

(3) În sistemul public, prestațiile de asigurări sociale reprezintă venit de înlocuire pentru pierderea totală sau parțială a veniturilor ca urmare a vârstei, dizabilității, accidentelor, bolilor, maternității, pierderii locului de muncă sau decesului, denumite în continuare *riscuri asigurate*.

(4) În sistemul public, asigurații nu pot beneficia concomitent de două sau de mai multe prestații de asigurări sociale pentru același risc asigurat, cu excepția prestațiilor pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă.

Articolul 40. Modalitatea de acordare, de stabilire și de plată a pensiilor
Modalitatea de acordare, de stabilire și de plată a pensiilor se reglementează prin lege.

Argumentele în susținerea excepției de neconstituționalitate:

Onorată Curte, prin prisma legislației pertinente mai sus expuse, noi considerăm că norma supusă verificării constituționalității este contrară prevederilor art. 16, 47 din Constituția Republicii Moldova.

Astfel, în viziunea noastră prevederile contestate instituie un tratament discriminatoriu la calcularea pensiei pentru limită în vârstă în corepsundere cu prevederile Legii nr. 156 din 14.10.1998, privind sistemul public de pensii, persoanelor care anterior au beneficiat sau este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 și au activat în sectorul civil după data pensionării, în coraport cu persoanele care deasemeni au activat în cadrul organelor afacerilor interne și forțelor armate, dar nu au realizat stagiul necesar (vechimea în muncă) pentru a beneficia de pensie în condițiile Legii nr. 1544-XII/1993, și anume persoanelor din prima categorie, la calcularea pensiei pentru vechime în muncă perioada activată în organele afacerilor interne și forțele armate nu se va lua spre considerare la stabilirea/calcularea stagiului de cotizare, dar persoanelor din cea de a doua categorie această perioadă va fi luată spre considerare la stabilirea stagiului de cotizare și calcularea pensiei pentru limită în vârstă în condițiile Legii nr. 156-XIV/1998.

Astfel, considerăm că o astfel de abordare nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, fiind în contradicție directă cu principiile fundamentate prevăzute în art. 16 și art. 47 din Constituția Republicii Moldova.

Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 6 din 09.02.2017 privind excepția de neconstituționalitate a art. 16 alin. (5) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, precum și pct. 49 din Regulamentul aferent, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 108 din 3 februarie 2005, deja a abordat aceste aspecte importante, astfel:

”40. Curtea reține că, prin garanțiile de protecție socială instituite în art. 47 din Constituție, statul ocrotește sănătatea și bunăstarea cetățenilor, acordându-le asistență socială în cazurile prevăzute de lege.

41. Așadar, articolul 47 din Constituție relevă caracterul social al statului, care presupune adoptarea anumitor măsuri pentru toți membrii societății, astfel încât fiecare din ei să posede un minim garantat de asigurare socială.

42. Prin urmare, obligația constituțională a statului este de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale ale cetățenilor săi, inclusiv în situații excepționale.

43. Rațiunea asistenței și protecției sociale este de a răspunde nevoilor de trai ale persoanelor și de a menține un anumit nivel de trai în caz de producere a anumitor împrejurări obiective.

44. Curtea menționează că asigurările sociale constituie un subsistem al sistemului de protecție socială instituit și garantat de stat și fundamentat pe principiul contributivității.

45. Asigurările sociale au fost instituite în scopul prevenirii, limitării, înlăturării riscurilor sociale și susținerii financiare a persoanelor îndreptățite a le primi, în cazul producerii unor astfel de riscuri.

46. În același timp, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că Legea Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Garanțiile sociale nu au un caracter necondiționat, legiuitorul fiind în drept de a stabili condiții specifice pentru exercitarea drepturilor sociale. În același timp, prevederile legale instituite nu pot fi în conflict cu principiile constituționale.

47. Astfel, în vederea realizării politicii în domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale, cu respectarea principiilor echității sociale și egalității, consfințite prin articolul 16 din Constituție.

48. Potrivit articolului 16 alin. (1) din Constituție, respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. Conform alineatului (2) al aceluiași articol, toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

49. Egalitatea în drepturi constituie o garanție referitoare la exercitarea drepturilor fundamentale prevăzute în cuprinsul Constituției, dar și a oricăror alte drepturi și îndatoriri subiective, reglementate în cuprinsul altor acte normative. Ea include toate domeniile de activitate în care persoana are dreptul garantat la exercitarea libertăților legale, în scopul realizării intereselor sale legitime.

50. În jurisprudența Curții Europene s-a constatat că violarea principiilor egalității și nediscriminării are loc atunci când se aplică un tratament diferențiat între persoane plasate în situații analoage sau compatibile, fără să existe o justificare obiectivă și rezonabilă, sau când există o disproporție între scopul urmărit și mijloacele folosite. Statele contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații similare justifică distincția în tratament (*Schalk și Kopf v. Austria*, nr. 30141/04, § 96, 24 iunie 2010; *Burden v. Regatul Unit*, nr. 13378/05, § 60, 29 aprilie 2008).”

Prin urmare în viziunea noastră, indubitabil se atestă faptul că normele supuse verificării sunt neconstituționale, or, prin acestea se instituie un tratament discriminatoriu fără o justificare obiectivă.

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

În baza argumentelor expuse solicităm Înaltei Curți recunoașterea neconstituționalității prevederilor (în partea menționată) lit. a¹) alin. (2) art. 5 al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii: ”Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de

cotizare sînt - perioada de îndeplinire a serviciului militar prin contract sau a altui serviciu asimilat acestuia, dacă nu este posibilă stabilirea pensiei în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993”;

ca fiind contrare art. art. 16, 47 din Constituția Republicii Moldova.

VI – LISTA DOCUMENTELOR

Actele ce confirmă cele indicate în prezenta Sesizare sunt anexate la cauza civilă nr. 3a-195/20 (2-19120722-02-3a-27012020), aflată în procedura Curții de Apel Chișinău, judecător raportor - Veronica Negru.

VII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Municipiul Chișinău

Reclamant Lipceanu Valeriu

ÎNCHEIERE

09 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Instanța compusă din:
Președintele completului
Judecătorii

Anatolie Minciuna
Ecaterina Palanciuc și Veronica Negru

examinînd din oficiu cererea de înaintată de Valeriu Lipceanu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cadrul procesului civil, în ordine de apel, la cererea de apel declarată de avocatul Sergiu Covali, în interesele lui Valeriu Lipceanu împotriva hotărîrii Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 18 noiembrie 2019, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Valeriu Lipceanu către Casa Națională de Asigurării Sociale privind anularea actului administrativ, recalcularea pensiei, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată,

CONSTATĂ:

La 19 iulie 2019, Valeriu Lipceanu s-a adresat în instanța de judecată cu o cerere în ordinea contenciosului administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la constatarea încălcării drepturilor reclamantului la examinarea cererii din data de 13.05.2019 în termenul și modul prevăzut de legislație, anularea răspunsului CTAS Rîșcani nr.4147 din 23.05.2019, anularea răspunsului CNAS nr.L-1502/19; 1541/19 din 05.07.2019, obligarea CNAS de a recalcula pensia reclamantului cu includerea în perioada totală a stagiului de cotizare a perioadei de timp 01.08.1973 -18.11.1996 perioadă în care a activat în cadrul forțelor armate și organelor afacerilor interne, încasarea de la pârât a prejudiciului moral și cheltuielile de judecată.

Prin hotărîrea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 18 noiembrie 2019, s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de către Lipceanu Valeriu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 4147 din 23 mai 2019 și L-1502/19; 1541/19 din 05 iulie 2019, obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula pensia cât și încasarea din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

La data de 27 noiembrie 2020, avocatul Sergiu Covali, în interesele lui Valeriu Lipceanu a declarat apel împotriva hotărîrii instanței de fond, solicitînd admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărîrii Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 18 noiembrie 2019, cu emiterea unei noi hotărîri de admitere a acțiunii.

La data de 03 iunie 2020, Valeriu Lipceanu a depus cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate prin care a solicitat instanței ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.5 alin.(2) lit.a¹) din Legea nr.156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

La aceeași ședință de judecată, a fost obligat reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale să prezinte referința asupra cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, pînă la ședința de judecată din 10.06.2020.

Reieșind din faptul că, ședința de judecată din 10.06.2020 nu a avut loc, iar CNAS pînă la moment nu a depus opinia sa asupra cererii și în vederea examinării cauzei în termen rezonabil, Completul judiciar ajunge la concluzia de a examina cererea fără opinia unei părți.

Studiind materialele cauzei, Completul de contencios administrativ consideră necesar de a admite cererea reclamantului, Valeriu Lipceanu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesiza Curtea Constituțională pentru exercitarea controlului constituționalității normei de drept invocate, incidente speței, din următoarele considerente:

Conform art.195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.

În conformitate cu art.12¹ alin.(1) – (2) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

În argumentarea soluției adoptate, Completul judiciar atestă că, potrivit pct.81-84 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea Articolului 135 alineat (1) litera b) din Constituția Republicii Moldova, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la

soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate.

Curtea a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.

Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decît doar în condițiile menționate la paragraful 82.

În cauza Ivanciuc v. Romania (decizia nr.18624/03), fiind invocat refuzul instanței de judecată de a sesiza Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate, Curtea Europeană a menționat: “Este conform funcționării unui asemenea mecanism faptul că judecătorul verifică dacă poate sau trebuie să depună o cerere preliminară, asigurîndu-se că aceasta trebuie să fie rezolvată pentru a permite să se soluționeze litigiul pe care este chemat să-l cunoască. Acestea fiind zise, nu este exclus ca, în unele circumstanțe, refuzul exprimat de o instanță națională, chemată să se pronunțe în ultimă instanță, ar putea aduce atingere principiului echității procedurii, așa cum este enunțat la articolul 6 § 1 al Convenției, în special atunci cînd un asemenea refuz este atins de arbitrar”.

Reieșind din analiza normelor de drept sus-indicate, raportate la circumstanțele pricinii, Completul judiciar reține că, în pricină, sesizarea corespunde condițiilor stabilite de lege, astfel încît, normele de drept în privința cărora se ridică excepția, fac parte din categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către reclamant; normele de drept contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și nu există o hotărâre anterioară a Curții, avînd ca obiect normele contestate prin prezenta sesizare.

Prin urmare, instanța de contencios administrativ constată că, în speță, sunt prezente temeiurile de sesizare a Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității normei de drept incidente speței - art.5 alin.(2) lit.a¹) din Legea nr.156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, prin prisma corespunderii cu: art.16, 47 a Constituției Republicii Moldova.

Totodată, potrivit alin.(3) al art.12¹ Cod de procedură civilă, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîna pledoariile.

În contextul celor mai sus indicate, Completul judiciar consideră necesar de a admite cererea reclamantului Valeriu Lipceanu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale privind controlul constituționalității normei de drept invocate - art.5 alin.(2) lit.a¹) din Legea nr.156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, prin prisma corespunderii cu: art.16, 47 a Constituției Republicii Molodva.

În conformitate cu art.195, 230 Cod administrativ, art.12¹ Cod de procedură civilă, Completul de contencios administrativ,

DISPUNE :

Se admite cererea lui Valeriu Lipceanu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se sesizează Curtea Constituțională a RM în vederea soluționării cererii depuse de reclamantul Valeriu Lipceanu privind excepția de neconstituționalitate în temeiul art.135 alin.(1) din Constituția RM

Se remite după competență Curții Constituționale sesizarea depusă de Valeriu Lipceanu, în cadrul procesului civil, în ordine de apel, la cererea de chemare în judecată înaintată de Valeriu Lipceanu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la constatarea încălcării drepturilor reclamantului la examinarea cererii din data de 13.05.2019 în termenul și modul prevăzut de legislație, anularea răspunsului CTAS Râșcani nr.4147 din 23.05.2019, anularea răspunsului CNAS nr.L-1502/19; 1541/19 din 03.07.2019, obligarea CNAS de a recalcula pensia reclamantului cu includerea în perioada totală a stagiului de cotizare a perioadei de timp 01.08.1973 -18.11.1996 perioadă în care a activat în cadrul forțelor armate și organelor afacerilor interne, încasarea de la pârât a prejudiciului moral și cheltuielile de judecată.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac

Președintei secției,
judecători

Anațoniie Minciuna

Ecaterina Palanciuc

Veronica Negru

Copia corespunde originalului
Judecător:

V. Negru